

LIETUVA

Nr. 21.

CHICAGO, ILL., SUBATA, 23 Geguzio (May) 1896 m.

ENTERED AT THE CHICAGO, ILL. POST OFFICE AS SECOND CLASS MATTER.

Metas IV.

Politiszkos ziniós.

— 0 —

Nuo'salos Kubos.

Maisztas Matabeliu.

Isz Abisinijos ir Derwiszu kraszto.

Apie naujus susirēmimus angli-
jonų su derwiszais, nieko naujo
ne girdēt. Pajiegos derwiszų ik-
szio! ne pasikēse ant didesnio su-

Maskolija.

Wokietija.

Daniečiai, apsigyvenę Szles-
wige, provincijoj priskirtoj prie
Prusų po kareį 1863 m.
per savo vienatinį pasiuntinį
Johanseną, pareikalavo Prusų
seime, idant jų kraszo mokslai
nėse butu mokinau danizka
kalba, išsivyta iš mokslinių pe-
waldžių padawadyjimą 1888 m.
Priesz įeszimąį seimą to parei-
kalawimo, lenkai buwo pažadę
remti danizko pasiuntinio reika-
lawimą. Bet kada ant to atėjo
laikas, lenkų pasiuntinį susirink-
wos tryš ir tie nerėmė daniečių
prideranczių. Žinoma, stengimas

Johansono, nieko neparemtas, nuėjo ant niekų. Ką gi galima spręsti iš tokio lenkų pasielgimo? Turbut wien tą, kad ant lenkų parėmimo niekada nieks pasitikėti ne gal, jeigu tame ne bus lenkams tuometarpiņės naudos.

Angliski laikrasčiai prana-
szauja, tuojaus po apvainikavi-
mui maskoliszkoje cecoriaus, di-
deles permains ant Balcianų pus-
sulio ir terp apsigyvenusių pietų
krasztuose slawų. Pranaszauja jie
rewoliuciją Serbijoj. Sako buk
Maskoliją despotas rengia atsi-
zaukimą i wisus „pietinių krasz-
tawus“.

Chiniezių kraszte, provincijoj King Jin minia žmonių užpuolę ant angliszkos misijonierių stacijos ir ją su visu išgriovė ir išplėšė. Pats misijonieriai, persergėti pirmiaus, pabėgo.

Isz Lietuwos.

**Žydai Agentai ir Masko-
liszki parubežiniai mui-
tinycziau urėdninkai.**

Kaip praneša europieizski laikraščiai, žydai vedanti mus įseisvius per rubožių, susijungę su uždėnkais maskolizų muitinycių ir terp sawės dalinasi pelnu. Žydai wedėjai pirma praneša muitinycių uřednkams apie keliaujancius į Ameriką įseisvius. Kada tie paskui, su parubežinėmis kartelėmis, ateina ant muitinycios, norėdami per rubežių pereiti, uřednkas klausia, kiek einantis tur pinigų. Žinoma, kiek paprastai, mus žmones tokius dalykus slepia, parodo kiek mažai masnelėję, kitus gi tur pasikawoję. Uřednkas, žinodamas kad tasai traukia į Ameriką, nes apie tą pirma jam žydas agentas pranešė, ne tiki tam, ką žmogus parodo, bet padaro kratą ir žinoma atranda paslėptus pinigus. Pagal dabartines Maskolijos tiesas, už paslėpimą einant į užrubežius pinigų, ketvirtą wisų paslėptų dalių atima. Taigi tokių būdu nulyptas maskolijų musų žmogus paskui jau neįstengia nė į Ameriką keliauti, nes ant to likusių pinigų neužtenka. Maskoliai gi ir žydai turtus sau išz to kraun.

Platinimas stacziatikystės Lietuvoj.

Swetimas, nežinodamas kokių teatralizšku būdu maskoliai platiną savo tikėjimą Lietuvoje pagal skaitlių pastatytų cerkvių galėtų pamislyti, kad čia su pasėkme ciecoriaus tikėjimas platinasi. Pagal laikraštį, „Litovskaja Eparchialnyja Wiedomosti“ nuo 1893—1895 Žemaitijoj tapo pastatytų apie 12 naujų cerkvių (jeigu jos ne būtų statomos viena dėl monyjinio swetimų akių skaitlius stacziatiškių būtų turėjus per tą laiką pasidauginti mažiausiai ant 12000 žmonių, skaitant nors po 1000 žmonių ant kiekvienos cerkvės. Reikia vienok žinoti, kad Maskolijos randa daro wiską, kad tik nežinanti priegauti).

Warniuose, del apsisitojusių ten
kazokų, kurie atsiženklino savo
žveriszku mu Kražiuose, pastatė
randas dabar cerkwę. Janawe ta
po uždėta stacziatikiszka para
pija del 50 stacziatikų parapijo
nu, tame jau ir mažų vaikų. An

tolėpuose randas uždėjo staciatikiszką moterų klostorių. Panevėžj ir Šiauliuose jau buvo nuo seniaus cerkwės; dabar wel czia likosi pastatyto naujos, nežinia kam, nes ir senosios niekada žmonių neprisiopyldo. Kownatowe pastatė cerkwę, nors a part sawinško to dvaro ir jo tarnų, nėra czia staciatikių. Maskolijos randas ir jos prakeiktas waldonas nedaleidžia statyti katalikiszkų bažnyčių, nors jos neatbutinai reikalingos, bet užtatai ir ten kur maskolių wos keli desetkai, stato cerkwės už izdo pinigūs, i kurj plaukia juk jie ir nuo skriaudžiamų to sziaurės despoto ispažintojų kitų tikėjimų. Žemaitijoj, kur gywentojaj wisur katalikai, kurių skaitlius metas nuo meto didinasi, ant paliepimo maskoliszko waldono tapo uždarytos bažnyczios Kražiuose ir Žmudkuose, bet negirdėt, kad kur waldžios butu daleidusios, i wietą uždarytų, pastatyti nauja. Skaitlius katalikų parapijų Žemaitijoj pasiekia po porą tukstantių žmonių; užtatai staciatikiszkos Žemaitijoj skaito szitiek parapijų: Telszių — 524 staciatikių; Panevėžio — 800. Nors teip mažai jos turi parapijų, bet nuo Telszių likosi atskirta nauja parapija Kownatowe; nuo antros gi atskyrė parapija Gabobrastuose. Parapija Janawe turi 100 staciatikių. Cerkwės Rakiszkiuose ir Možeikuose yra filijaliszkos: pirmutinė priguli prie parapijos Antolėpų, kurituri isz wiso 368 staciatikių; antra gi priguli prie Telszių. > I

**Auka stebuklingo gydyto-
jo.**

Kad mūsų neapszviesti žmonės apsirgę, greičiausiai įjesko pagelbos pas visokius pragrąvikus, stebuklingus gydytojus, neng pas apszviestą daktarą, tas wisiems žinomas. Per tokį kwailumą daug numirsta: tiki stebuklingi gydytojai, nesuprasdami nuodingumo waištų, tankiai numarina li-

Iszdziowinimas Polesiaus klampynių.

Ant iszdziowinimo Pinsko Klampynių, Minsko gub., maskoliskas randas iszleido 3 milijonus rublių. Už tuos pinigų tapo iszkasta 3507 wiorstų kana-
lų nubėgimui wandenio. Iszdžio-
winti plotai apima 3460000 de-
siatinų žemės, isz kurių: 310000
desiatinų, pirma wisai neprieina-
mos, persikeitė į puikias lankas,
wertės 15500000 rubl; 450000
desiatinų, pirma esancios wande-
nyj ir apaugusios karklais, tapo
tinkancioms auginimui medžių ir
kitokių naudingų augmenj ir to-
jė dalis iszdžiowytų klampynių
dabar werta 9200000 rublių; 520,
000 desiatinų girios, pirma ne-
prieinamos ir todėl neturincios
wertės, per iszdžiowinimą ir isz-
kasimą kanalų iszwežimui me-
džių, wertė jos pakilo iki 26000
000 rublių. Apie 100000 desiatinų
tinkancių sėjimui wisokių ja-
wų, bet iszpiežasties szlapumo
pirma ne dirbamų, dabar pasto-
jo geriausiomis wisam kraszte
ir wertė jų isznesza 5 milijonai
rublių. Wisą wertė iszdziowintų
2460000 desiatinų klampynių,
pirma be didelės wertės, dabar
wertos 61—63 milijonų rublių
arba apie 36 rubl. desiati. Pirm
iszdžiowinimo desiatiną noriai par-
duodawo po 5 rublius. Rauda-
was lankas iszdžiowintuose plotuo-
se randas parsamdo wien ukini-
kams. Žmonių susineszimas, pir-
ma, ypacz gi pawasaryj, wisai
negalimas, pasilengwino per isz-
kastus wisuose krasztuose kana-
lus.

96 Studentai likosi iszwaryti.

Kaip pranesa laikraštis "Neue Doerptsche Zeitung", ant palie-pimo maskolisko apszvietimo ministerio, 96 studentai, besimo-kinanti Dorpato universitete Liflandijos gub., Latvijoj) aptiekorystos mokslo, likosi iz u-niversiteto pawaryti ir tuojaus iszsiusti isz miesto. Mat iszwary-ti studentai, kaip jauni waiknai, ant lekcijos atsiujo i universite-ta maskolisko ciwilizatoriaus, profesoriaus Kondakowo, pakelę demostrauja, todel, kad jiems jo lekcija nepatiko. Žinoma, masko-lius wisur turi teisybe, nors jis ir pinigūs isz keszeniaus isz-trauktu. Tas pats pasirodė ir szic-zia. Wisi jauni studentai, kurie iszdryso papeikti lekcijas masko-liaus, likosi isz universiteto isz-mesti ir tuojaus isz miesto isz-wezti. Toki atsitikimai tik barba-riskoj Maskolijoj gal atsitikti.

Naujas padawadyjimas žemdarbystės Minis- terijos.

Maskolijos žemdarbystės ministerija išsiuntė paliepimą į visas karaliskų girių užžiūras, idant ukinkjams, ant jų reikaly, iš girių butų parduodami medžiai, czieliems walszeziams ir ukinkjų draugystėms wisoki, kokiems reikalingi, ne per aukcijoną (licitaciją) bet tiesiog, kada tiems prireikia ir kiek prireikia. Nuo ukinkjų nereikalaujama yra kaucija, kaip tai yra prie licitacijų kirtimų. Prekės prie tokių pardavėjimų yra tos paziois, kaip ir rengiant licitacijas ant kirtimų. Iš to wienok ne gal pasinaudoti lietuwiai apsigywenę Lenkijoj, tai yra lietuwiai suwalkeciai, bet tik žemaciai.

**Nuomonė maskolizkojo
ciecoriaus.**

Kauno gubernatorius Klengen-berg, savo raporte apie stovį wisokių dalykų Kauno guberni-joj, kokį nusiantė maskoliszkam ciecoriui, terp kitko iszsitarė, wienoje wietoje, sziteip: "wien pakėlimas apszwietimio terp žmo- nių gal sumažinti bledingą itek- mės katalikiszkų kunigų". Toje wietoje Mikalojus II savo ranka paraszė žodį: "neatbutinai". Tur but wienok tasai Maskolijos wal- donas mažias kaip kiauľė apie pipirus suprantą ką reiszka žmonių apszwietimas, nes iki sziol wien jo pagiriamai wirszin- kai—žwerys, toki kaip tas pats Klin- genberg arba Wilniaus jeneral gubernatorius Orzewski, wisaip stengėsi platinimasi terp žmonių apszwietimo stabdyti. Abelnai terp lietuwių, maskolių waldžios wien tamsą sėjo. Kuom gi gali- ma pawadyti uždraudimą del 3 milijonų žmonių wartoti jų sa- waszczia esanczias raszto raides? Per toki kwiľą padawadyjimą juk, be žmonių noro, per 30 suwir- szum metų tos prakeiktos wal- džios isz wisų pajiegų stengėsi neprileisti ne jokios knigos į Lietuvą, nė jokio spindulio szwiesos. Mat kokiu budu mas- koliai apszwietimą terp žmonių platina! Tokiame padėjime, tasai, kuris už wisą tur atsakyti, jau- nas ciecorius, drysta dar raszyti: "kad neatbutinai reikia apszwie- timą platinti". Mat gėdos neturi, kaip ir wisi maskoliszki wirszin- kai, jo tarnai.

Naujas wandeninis kelias

Maskoiziskas laikraštis, "Peterburgskija Wiedomosti", praneša, kad kelių ministerija, Maskolijoje, rengiasi įrengti naują vandeninį kelią tarp Nemuno ir Windawos (Latwijoj). Šį pavaršarį likosi išsiųsti inžinieriai ištyrti tą kelią ir padirbti planus darbo; ant ko likosi pasikirti pinigai. Windawos portą nori sujungti su Nemunu. Už Windawą ir Dubisą taps pagilint; tarpe gi tų upių bus išskastas kanalas. Tasai naujas kelias turėtu apie 360 wiorstų. Dabar botai, Nemunu wežanti jawus, turi plaukti per Prusus, jeigu norjures pasiekti. Parengus tą kelią, botai, wieton į Prusus, galės plaukti tiesiog į Windawos portą, Latwijoj.

Wilniaus vyskupas.

Maskolijos lenkiszki laikras-
cziai pranesza, kad ant vyskupo
i Wilnių, i wietą pasimirusio
vyskupo Audziawycziaus, tapo
paskirtas rektorius Peterburgo
Katalikiskos Akademijos, kunj-
gas Simons,

Wilniaus žvdu rabinas likosi

pakviestas į Maskvą ant apvaik-
szčiojimo iszkilmės apwainika-
wimo ciecoriaus.

Negražus pasielgimas.

Laikraštis "Rytas" raszo, kad Waterburyje, Con; Juozas Paszkewyczia su akmenių sužeidė musztynine galva kitam lietuviui. Nors susitaikė paskui su sužeistu, bet tas nieko negelbėjo: turėjo eis czia pasitrukti. Kits wel lietuwijs, wos spējo atkakti isz Anglijos į Amerika, pirmiausei atsienklino tuom, kad perkėlė galva kitam lietuviui. Užtatė likosi sudonubaustas ant 25 dol. bausmės.

The Lithuanian Weekly
"Lietuva"
 PUBLISHED EVERY SATURDAY.
 Executes all kind of Job Printing and trans-
 lating in all modern languages.

Subscription \$2.00 per year.

All communications must be addressed
"Lietuva" Publishing Co.,
 954 33rd St., Chicago, Ill.

Nedelinis Laikraštis
"LIETUVA"

Išleista kas Subata, Chicago, Ill.

KASZTUOJA:

ANT METU AMERIKOJE.....\$2.00
 IN UŽMARE.....\$3.00

Užveizdetojas A. OLSZEWSKIS.

Bankascentai (korespondencijos) ir laisvalaikio
 turi būti adresuoti ant šio adreso:

"Lietuva" Publishing Co.
 954 33rd STREET
 CHICAGO, ILLINOIS.

Pilnais: turi būti sumesti per MONEY ORDER arba
 Registravotose GROMATOF ant ranku

A. OLSZEWSKIO,

954 33rd St., Chicago, Ill.

Isz Amerikos.

Dideli bausme.

Isz Omaha, Neb. raszo, kad čia miesto kasierius, Hanny Bolle, apskustas už pavogimą 211000 dol. miesto pinigų, likosi sudo nuspreistas ant užmokejimo miestui tų pinigų (bet ar užmokės?) ir ant 19 metų kalėjimo. Bolle turi 55 metų. Taigi tur but kalinyj užbaigs savo amžį.

Kaliniai pabego.

Isz Newport, Ky. raszo, kad isz kalinio čia pabėgo 8 kaliniai. Wiens isz kalinių perpielawo dujų apkaustymus ir paskui iszėję duris, wisi pabėgo. Galėjo su wisais pabėgti ir esanti čia kalinyj užmuskėjai Bryanytės: Jackson ir Walling, bet tie, bijodami pasirodyti antulyezios, kur galėtu but linziouti, welijo kalinyj pasilikti.

Nelaime atsitikusi cirke.

Isz Liverpool, O. raszo, kad 14 d. Gegužio, į atkakusį čia cirką susirinko daugel žmonių. Laikė rodymu pasibaidė arkliai ir szoko ant pulko susirinkusių moterų ir vaikų. Poni Hayes likosi mirtinai arklų sumyniata, 7 gi moteris sužaidžiotos.

Ateiwyste in Ameriką.

Ateiwystė į Ameriką šį metą pasididino. Wasaryje ir Kowo mėnesij, į New Yorko portą 1894 m. atkako europeiskų ateivių 21293; 1895 m. atkako jų 22032; o tuose mėnesiuose szijų metų pribuvo jau 31872 ateiviai. Isz to galima spręsti, kad iszlygos gyvenimo Europoj ne pagerėjo, bet pakrypo. Labiausiai pasididino skaitlius italijonų, pasididino ir skaitlius ateivių isz Maskolijos.

Kur eina Amerikos auksas?

Bankieriai: Heidelberg, Jekelheimer & Co. ir Baring Magna & Co. paėmė isz Amerikos bankų 2150000 dol. auksinių pinigų ir siunčia juos į Europą. Wertę tų auksinių pinigų jie iszmokėjo popieromis. Kaip pasakoją, tą auksą jie gabena į Maskoliją, kuri rengiasi dabar dirbdinti auksinius pinigus. Taigi ant tiek Amerikos bankose pasimažino auksas. Neužilgio tie bankieriai rengiasi isz Amerikos iszgabenti dar daugiau auksinių pinigų į Europą.

Baisi audra.

Wakariniuose krasztuose Wisconsin, pereitą nedėlią, siautė smarki audra, kokios nieks szitame kraszte ne atmena. Praturkimas debesų, susijungęs su audra, daugel padarė bledies wietose Coffaz ir Blaimier. Žmonių susinesizmai nustojo isz priežasčių baisyti lytų. Wanduo paplowė pamatus triobų ir nunešė mažiausiai 30 tiltų. Keliai paplauti ir trukiai geležinkelio bėgti ne gal. Isz Eau Clair buvo iszsiustas į Coffaz trukis, bet negalėjo ten dasigauti.

Norejo sudaužyti geležinkelio truki.

Taworinis trukis Chicago, Milwaukee & St. Paul geležinkelio, bėgdamas nuo Milwaukee pietų link, netoli stacijos Maldo, atsimusė ant sukrauty ant sėnių lentų ir akmenų. Lokomotiwa ir 7 wagonai tapo sudaužyti. Trys žmogystos likosi užmuskotos ir dvi sunkai sužeistos. Mat koki ten piktariai stengėsi sudaužyti wagonus trukio, tikėdami, kad trukis, atsimusęs į akmenų kruvą, susidaūžys; tasyk jie but galėję igriebti taworus.

Zeme dykai.

Amerikos randas pradėjo dalinėti dykai žemę, norintiems apsigyventi ant Red Lake rezervacijos. Susirinko apie 2,000 žmonių norinezių gauti žemę; jokių musztynių ne atsitiko, nors prie tokių dalinimų ne apseidawo be kraujo praliejimo. Buvo daug tokių, kurie norėdami gauti geresnius plotus, atkako į rezervaciją porą dienų pirmiaus, neng dalinimas prasidės. Red Lake rezervacija yra Minnesotoje.

Zmogžudys ant nugalabinimo apsudydas.

Isz Newport Ky. raszo, kad kriminalizskas sudas rado Scottą Jacksoną, apskustą už nužudymą jaunos merginos, Pearl Brydan, kaltu, ir apsudydjo jį ant nužudymo. Prowa traukėsi nuo 20 Balandžio iki dabar. Pereitą panedėlį pasibaigė 15 nedėlių, nuo laiko, kada mergina Pearl Bryan atkako isz namų į Cincinnati, idant čia taptu atlikta operacija iszmetimo waisiaus. Operaciją tą žadėjo padaryti jos suwadžiotojas, studentas dantų gydymo mokslainės, Scott Jackson. 4 dienas iszbuwo mergina pas Jacksoną. 1 diena Wasario rado jos kuną, bet be galwos, netoli Fort Thomas. Isz sukruwintų drabužių motina pažino savo dukterį, nors jos galwa buvo nukirsta. Liudininkų buvo patraukta 196. Kits nusikalčiai, draugas Jacksono, Walling, kurisai buvo prie užmuskimo, Bryanytės, dar ne apsudydas.

Baisios wetros.

Wetra atlankė miestą Frankfort, Kas. Sziaurinėje ir wakarinėje dalij iszgriowė wisą. Porą deszimčių namų isz pamatų su wisu iszgriowė. Daugel žmonių tapo sužeistų, bet užmuskutų nepatemyta. Aplinkinėse farmose teiposgi wetra daug bledės padarė. Daugel gywulių likosi užmuskutų.

Tokia jau wetra atlankė miestą Sabeltha, parubežiuose Nebrasikos. Iszwertė 20 namų, sudaužė daugel žmonių: iszgriowė geležinkelio staciją Grand Island.

Kansase wetra daug bledės padarė pawiecziuose: Marshal ir Nemaha, Mieste Bern trečia dalis triobų likosi iszwersta ir 5 žmogystos užmuskotos ir 15 sužeistų. Katalikų bažnyčia ir sudo rumas iszgriauti.

Kentukyje didesnę dali pawieczio Renton atlankė wetra. Mieste Elwa iszdraskė namus Andersono Joneso ir 5 žmonių užmuskė. Sympramoj iszwartė daugel triobų, o terp tų dvi bažnyčios.

Smarkiausiai tojė wetra siautė Shermane, Tex. Aukomis wetros tapo čia apie 200 žmonių isz dalies užmuskutų, isz dalies gi sunaikias ar lengwiaus sužeistų. 78 užmuskutas žmogystas iki sziol sudaro; isz sužeistų gi 12 dar turės numirti. Truksta dar apie 20 žmonių, apie kuriuos nieko negalima sakyti, nes nežinia kur jie dingo.

Pereitą nedėlios dieną baisi wėsula ir perkunią siautė daugelyje wietų. Milwaukee, Wis. wėsula nugriowė daugel stogų, iszwartė medžius. Crestone, Iowoj, Kalamazo, Mich. wėsula iszwartė telegrafų stulpus, nutraukė dratus. Daugel darbininkų dirba ant nwalymo. Port Wayne, Ind. perkunas įtrenkė į trukį Fort Wayne & Western geležinkelio ir jį suwisu sudegino. Peru, Illiopolis ir Galesburge, Ill. wėsula teiposgi labai daug bledės padarė. Tokių smarkių wetrų nieks čia ne atmena.

Pasimire Georgijos wyskupas.

Wyskupas Georgijos, J. M. Kunigas Cafferty, pasimirė pereitą nedėlią Atlantoj, kur nukako, norėdamas pasirodawyti su garšesniais to miesto gydytojais. Neseniai buvo jis Europoj, norėdamas pas europiskus gydytojus pagelbos įjeszkoti. Pasimiręs wyskupas gimė Airijoj, wyskupu gi buvo jau 20 metų.

Isz Kansas City, Mo. raszo, kad čia likosi suimtas Marks Ambler, sekretorius banko Perkins Square, Baltimorej, kuris pawogęs isz banko 40.000 dol. isz Baltimore pabėgo.

Isz darbo lauko.

Jeigu kas norėtu waziuoti į Alaską įjeszkoti darbo, tai tegul pirma užklausia per gromatą ant szitokio adreso: Jos. Miller Douglas, Alaska.

4070 kalnakasių, dirbanczių kastynėse Indijanos, pakėlė sztraiką. Gaudawo jie 60 c. už iszkasimą tonnos anglų, bet kastynių sawininkai susitarė numusztį tą darbininkų uždarbį ant 5 c. nuo tonnos. Todėl tie pakėlė sztraiką.

Užsidegė anglų kastynės Midlothian, 25 mylios nuo Richmond, Va. 20 darbininkų yra szachtose, žemiaus užsidegusių wietų. Wisi iszėjimai laukan tiems nelaimingiems ugnies užstoti.

Isz Detroit, Mich. raszo, kad čia dalis darbininkų, dirbanczių prie murininkų, pakėlė sztraiką. Darbininkai tie pareikalawo po \$1.50 ant dienos už 8 walandas darbo. Kontraktoriai ant to nesutinka. Dailidės teiposgi rengia sztraiką, nes ir jiems kontraktoriai ne nori mokėti tiek, kiek jie reikalauja.

Kompanija rukinimo mėsos, Armuro, mieste Kansas Cityje, Mo. praszalino 100 kurėjų ir nori dar daugiau jų pawaryti. Kompanija teisinasi, kad daugiau darbininkų ne reikalauja, nes dabar nėra darbo, darbininkai gi sakio, kad kompanija nori praszalinti wisus prigulinczius į unią darbininkus, idant nuo jų užžiuros pasiiliuosawus, galėtu priimti paskui neprigulinczius į darbininkizskas organizacijas ir tiems pasiulyti tokias iszlygas, kokias tik panorės.

Wisokios Žinios.

* Europoj, apart wien Rumunijos, jawai ant laukų labai puikiai iszrodo. Anglijoj jawai iszrodo gerai, rinkimas atsitiks anksti, todėl čia ant 5 milijonų buszelių mažiaus reiks swetimų jawų. Prancuzijoj ant laukų wiskas iszrodo labai gerai; jeigu wiską gerai surinks, Prancuzija turėsiant 40 milijonų buszelių daugiau neng reikia; tuos galės swetur gabenti. Maskolijoj, tame ir Lietuwijoj, teiposgi ir Austrijoj ant lenkų wiskas kuo puikliausiai iszrodo. Wien Rumunijoj užaugims widutinizskas. Jeigu pasiseks wiską gerai surinkti, Europa nereikalaus jawų isz Amerikos.

* Profesorius Longley darė bandawones su jo iszrasta nauja lakiojimui maszina. Bandawonės gerai pasisekė. Maszina tojė, praminta aerodrom, padaryta isz plieno; motoras ant jos garinis—panaszi į pauksztį. Kyla augstytin darydama didelį ratą; puola gi žemyn labai palengwa, nors ir garas wisai butu sustabdytas. Neturi nė bonės, nė gazo, pasikėlimui augstyn; pakelia ją sparnai. Greitumas, su koku lekia, yra 20 mylių į walandą, taigi padaro tiek į walandą, kiek greiciausias garlawiys.

Isz wisur.

Rio de Janeiro, Brazilijoj, ant teip wadinamos Kwietkų Salos, kur sulauko lenkiszkus ateiwius, pasirodė geltonasis drugys, nuo kurio daug ateivių mirszta.

Maskwoj suaresztawo daugel studentų wietinių augszciausių mokslainių. Sako, prieš apwainikawimą ciesaoriaus reikia patubdyti pirmiausiai mylincius sawo waldoną studentus.

Pietinėj Prancuzijoj, Mieste Marsilijoj, pasirodė cholera. Pereitą pėtnyčią pasimirė nuo choleros trys žmogystos, dvi panedėlyj. Cholera čia turbūt atwiko laiwai isz Egipto.

Kastynės opalų (brangus balzganis akmenėliai) netoli Queretaro, Mexike, užgriowo. 10 darbininkų užgriowo. Apart tų, krintanti nuo augsztai akmens užmuskė 4 darbininkus, Daugel liko sužeistų.

Mieste Hull, Rytinėse pakrantėse Anglijos, wanduo iszardė pylimą. Smarkios wilys, besiwerdžamos, nutraukė wirwes, kurioms buvo prirszti, stowinti prie kraszto, laiwai ir metė juos wisus į kruwą (ant kits kito). Keletas laiwy likosi sudaužytų; kiti gi drucziai apsidaūžė.

Norint padaryti audimą neperlyjamu, reikia: paimti 50 gramų (szmintinę dalį swaro) žuwinių klijų ir wirinti juos minksztame wandenyje teip ilgai, pakol neisztiptis; toliaus gi: 3 kwortose wandens sutarpinti 5 dalį swaro aluno ir 2 kwortose wandens sutarpinti 1 lutą balto muilo. Wiską sumaiszyti, perkoszti ir atszildžius su karsztu tepti audimą, kurį norime padaryti neperlyjamu. Toksai audimas neperszlampa.

Odesoj, Pietinėj Maskolijoj, wietinis žandarų perdėtinis, pulkaunijos Piramidow, padawė užžiurėtojų wieszos miesto biblio tekoš suraszę knygą, nors daleistų Maskolijoj, bet paraszytų radikalizskoj pakraipoj ir reikalau, idant bibliotekos užžiura, iszduodama jas kam nors, teiktusi jam praneszti adresą wisų pasi-naudojusių isz tokių knygų. Bibliotekos užžiurėtojas wienok atsakė pildyti tą reikalawimą, nes sznipinėjimas priguli policijai, o ne bibliotekų užžiurėtojams.

Žemės drebėjimai Pietinėj Amerikoj labai daug bledies padarė. Dalis miesto Quito likosi žemės drebėjimo iszgriauti; Miestas Puerto Viejo likosi be welk suwisu iszgriautas, kiti gi, kaip antai: Bobokogo ir Ambato iszgriauti isz daties. Daugel labai žmonių, po wisus republikos Ekwadoriaus krasztus, prazuwo po triobų griuwėsiais. Bledys to žemės drebėjimo padarytos labai yra didelės. Apskritij Menabi, potam žemės drebėjimui, atsirado daugel olų ir wisokio pawidalo žemes įslugimų.

Isz Warsawos raszo, kad čia sugedo įtaisais aprupinimui miestą wendeniu, todėl 600,000 gywentojų miesto likosi be wandens, kurį, kaip kitiems, isz tolimos upės Wislos reikėjo neszioti. Kaip raszo laikrasztis "Nowosti", jau keletą dienų gywentojai neturi wandens; fabrikai turėjo paliauti dirbę; į kalinius, ligonbuszius wandenį waziowa ugnagesiai isz Wislos. Įtaisius įrednę aprupinimui wandeniui miestą, seniaus ant daugelio kiemų ir ant ulyezių buwę szuliniai likosi užpilti, todėl dabar ir ant naminių reikalų truksta gywentojams wandens.

Maskolijai mokintojai.

Kad maskolijai mokintojai paprastai ne geriausiai sawo gyweni-

mu duoda paweikslą mokintiniams, tai žinoma, bet pasirodo, kad ir pats budas įkwėpti waikams dorą teiposgi ne geriausias. Apie tokį budą tikrai maskolizską įkwėpimo doros waikams, paduoda maskolizskas laikrasztis "Žižn i Iskusstwo". Teipmat atsitiko. Wiena isz geriausiai besimokinauczių Umaniaus (Podaliaus gub.) mokslainių mergaitė, 14 metų Olga L. likosi nužiurėta, buk ji prisawino kitos mokintinės kalioszus. Perdėtinis mokslainės, iszklausęs waikų, nusprendė, kad tuos kalioszus nieks kitas pasisawinti nogalėjo, kaip tik Olga L. Nusprendė ją užtatai sziteip nubausti: liepė waikams sustoti ant kiemo į dvi eili ir per tarpą westi kaltininkę ir kiekwienas isz waikų turi spjauti įai tiesiog į weidą. Prižiurėti tą nubaudimą pawedė mokintojo pagelbininkui. Apkaltintoji gynėsi kaip galėdama. ir szaukė: "meluotate wisi, asz esu nekalta, asz tų kalioszų nepaėmiau"; stengėsi isz nagų wedanczių waiką isztrukti. Tasyk prižiurėtojas bausmės iszrinko kuo drucziausius waikus, kuriems jau mergaitė prieszintiesi negalėjo. Tie sudraskė ant nelaimingos mergaitės drabužius, bet ant galo iszwedė ją ant kiemo. Spjaudymą į eiles sustatyti waikai atliko pagal wirszininko įsakymą. Tėwas mergaitės, dažinojės apie neteisinę ir tokį bjaurų nubaudimą sawo dukters, sumusė mokyklos užžiurėtoją; waldžios gi perkėle jį isz čia į Kijawą, taigi dawė dar geresnę wietą. Taigi mat ir Mužrusijoj Maskolija elgiasi teipjau, kaip ir pasmus: už žweriszską elgimasi wirszininkai tampa apdowanoti.

Kur kaltininkas.

Porą metų atgal, Mlodocine, netoli Radomiaus, Lenkijoj, su dukteria turtingo ukinkio apsiwedė jaunas waikinas, Tomczyk. Priesz tai tėwas merginos buvo pažadėjęs duoti jaunawedžiams szmotą žemės, bet po apsigobimui su tuom nesiskubino. Todėl Tomczykatsitraukė nuo wuoszwio, su paczia wienok gyweno sutiki me ir ja atlankydawo. Wieną kartą atkakęs, apsinakwojo pas wuoszwį. Ant rytojaus wienok tėwas, atsikolęs, nerado nemieje nė žento, nė sawo dukters Persigando. bet pamislino, kad žentas prikalbėjo dukterį apleisti tėwą ir kad juodu isz jo namų pabėgo. Bet nukakęs į szulinį wandens, rado dukterį imesą į szulinį, galwa žemyn, ir prirszta su szniuru. Szale gi kepurę žento. Nižiurėjo žentą, bet sudas jį paleido. Potam pradėjo jisai lankyti ukinką Deja, noredamas su joduktere apsiwesti, nė tėwas, nė mergina jo nekenė. Potam Tomczyk su pagelba waistų, kuriuos pirkio nuo czigonų, bandė įgauti meilę merginos. Isz to wienok, kaip kiekwienas supranta, nieko iszdtyti negalėjo, tik tėwas, noredamas iszsiluosuoti nuo nekenčiamo jaunikio, norėjo kuo greiciausiai iszleisti sawo dukterį. Pasitaikė geras waikinas ir neseniai buvo parengta weselyja. Szliuba rengė kaip ant rytojaus. Tuom tarpu naktij, kada wisi sugulė, Dejos namai užsidegė. Pakol žmones sukilo, jau kluoną ir twartus apėmė ugnis. Nė gywulių negalima buwo iszgelbėti. Wiskas sudegė: 16 gywulių, ir pors szimtų karczyų jawų. Bledį skaito į 8000 rublių. Užsidegti galėjo wien nuo padegimo. Bet kas padegė? Nurodo ant Tomczyko ir žmones zako, buk jie girdejo, kaip tasai tą žadėjo padaryti. Todėl tapo suaresztuotas. Sudas tą dalyką tirinėja.

Gywas numirelis.

Maskolizskas laikrasztis, "Samarskaja Gazeta", paduoda žinią apie szitokį atsitikimą. Pas porą kaimo Bogorodskoje, Ufimo

gub. Rytinėj Maskolijoj, nesianiai atėjo ukinkas to kaimo, Trimočin, kurį tas pats popas, 5 metai atgal, buwo palaidojęs. Tas pasirodė ir isz parapijos knygų. Isz numirusių gi prisikėlėlis papasakojo sziteip: "Asz apsirgau umai ir į keletą dienų pasimiriau, bet wien krutėti ir sznekėti negalėjau, nors wiską jaučiau. Atmenu kaip giedoją prie manęs, atmenu wermką paczios ir waikų ir supratęs, kad rengiasi laidoti, stengiausi surikti, bet negalėjau. Ant galo manę nugabeno ant kapinių ir ten padėjo, nes kapas dar ne buwo iszkastas kaip pridera; grabkasiai nutraukė pietuoti, pasitikėdami po pietų užbaigti duobės kasimą ir į ją manę įleisti. Pasitraukus laidotojams asz atgijau, bandžiau atsikelti. Wirszus grabo buwo silpnai primusztas, todėl lengwai jį nustumiau ir iszlindau. Grįžti į kaimą pabugau: man rodėsi, kad mano wienkaimiai nepatikės ir palaikys manę už raganių ir užmusk. Asz užwožiau grabą ir nubėgau į girią, kurioje ir pernakwojau; ant rytojaus nutraukiau į swietą. Waikszechiojau po tolimesnius kaimus ir dirbau toli nuo sawųjų; ant galo iszsilgęs sawo gimtinio kraszto, pargryžau".

Tą isz numirusių prisikėlį nugabeno į jo gimimo kaimą, Tramputowką, kur wisi kaimiečiai, patį ir waikai jį pažino. Grabkasiai sugrįžę nuo pietų, belaidodami grabą patėmijo, kad jis palengwėjo, bet wienas isz jų iszblaszkė kitų abejojimą, pasakęs, kad numirėlis einantis į dangų, pasibaisęs maldoms, wisada lengwas, tik prakeikti esą sunkus. Žinoma, kiti tam įtikėjo ir palaidojo tuszezią grabą.

Pirmas Lietuwiszkas Piknykas Chicagoje.

Chicagos Lietuwiszkos Draugystės rengia pirmą lietuwiszką piknyką ant nedėlios, 31 Gegužio, 1896. Piknykas bus puikiaiame darže, wadiname PALOS SPRINGS, kuris yra tik 19 anglizskų mylių nuo Chicagos į pietwakarius. Yra tai didelė kaip giria, pilnas wisokių medžių ir kwietkų daržas, su dideliu azeru ir tekancziais upe-liais, kur kiekwienas nuwikę atsikwėps sweiku oru, pasiwalkszs po žalia girią, pasiwalkzins luoteliuose ant czysto wandens, paszoks grajijant gerai muzikai, pagrajijs bolia, eis lenktyinėmis ir atras szimtus kitokių zabowų ant pasilinksmimino. Trukiai Wabash geležinkelio iszwaziuoja, isz Polk dypo, 8½ ir 9½ walandą isz ryto. Pakeliui paims pasażierius ant sekančzių stacijų: ant Archer ave., 33-czios, 41-os, 47-tos ir 63-czios ulyezių ir Auburn Junction. Taigi gywenantiant ant pietinės miesto dalies nereikalauja waziuoti ant dypo, bet gali sėsti ant minėtų stacijų. Geležinkelis Wabash randasi prie Stewart ave. Lietuwiai eis nuo bažnyczios į geležinkelį su iszkilme. Einant grajys muzika po direkcią Kazimiero Kigo. Priesirengkite wisi ant szio piknyko, o busite užganėdinti.

Wakare gryžta namon 8½ ir 9 walandą.

Tikiatas ant Piknyko su nuwazewimu ir pargryžimu kasztuoja tik 50c.; waikams nuo 8 iki 12 metų — 25c. Wisas pelnas nuo piknyko eis ant labo lietuwiszkos bažnyczios.

Tikiatus ant piknyko jau dabar galite gauti pirkti pas sekančzius ukėsus: pas L. Ažuką, 3301 Auburn ave.; Juozą Urbą, 3244 Laurel st.; Joną Norwaisą, 925 33-rd st.; Antaną Žemaitį, 954 33-rd st.; Petrą Kazlauską, 927 33-rd st.; Joną Jackszą, 688 Van Horn st.; Petrą Jonaitį, 925 33-rd st.; Kazimierą Pocių, 59 So. Canal st.; Powilį Možeiką, 142 W. 18-th st. ir ant dypo arba sėdę ant trukio.

Jeigu 31 Gegužio lytu, tai piknykas bus atidėtas ant kito laiko. Tikietai bus tie patys geri.

KOMITETAS.

APIE ŽEMIA IR KITUS SWIETUS, JŲ BUVĮ IR PABAIGĄ.

Pagal Heilperną.

(Tęsa.)

Saulė atsiliepusi nuo to žiedo, pasidarė iš syk wel wisai apskriti, ir atszaldama nuolatai per amžių bėgius, rietėsi wis labiausiai ir tuom paečiu plotas tarp jos ir anuom žiedo didinosi wis labiausiai. Bet kad saulė suko- si nuolatai wis aplink savo ašį, todėl wel pra- dėjo plotiesi ties poliais, o skėstiesi ties ekwatori- mi, ir ant galo szmotas nuo ekwatoriaus wel turė- jo nuskilti ir padaryti iš pradžių žiedą. Bet sau- lė tą kart buvo jau kur kas mažesnė, neng tada, kada atplyszo pirmutinis žiedas, nuo kurio pasi- darė toliausioji planeta, todėl antrasis žiedas tu- rėjo jau but mažesnis už pirmąjį ir daug toliaus nuo pirmojo atsirado. Antrasis žiedas išspradžių buvo tokio didumo, kaip kelias, kuriuomi keliau- ja szia dien antroji planeta, Uranus. Toje antro- ji planeta ir pasidarė iš to atplyszusio žiedo, kuris paskui susirinko į vieną apskritį. Saulė gi juo tolyn, juo labiausiai raukėsi ir mažinosi ir besisukdama aplink savo ašį plojosi ties poliais ir skėtėsi ties ekwatoriumi ir tokiu budu ir to- liaus plyszo nuo jos ekwatoriaus nauji žiedai, iš kurių darėsi naujos planetos. Wisos planetos to- kiu budu paeiliu ir galėjo pasidaryti iš saulės ir tokiu budu jos yra tik dalelėmis saulės. Taigi toliau nuo saulės atsirandancios atskilo nuo jos aukščiausios ir tos yra seniausios; juo arčiau saulės kuri iš jų atsiranda, juo weliausiai pasidarė ir juo ji jaunesnė. Taigi ne wisada swietas iszrō- dē toliu, koks jis yra szia dien, kokių ji dabar ma- tome. Seniausios todėl planetos, kurios pasidarė takart, kada dar saulė buvo kur kas didesnė, tu- ri but didesnės už tas, kurios pasidarė paskui, sau- lėi sumažėjus, kada sklynti nuo jos žiedai turėjo but mažesni. Isztikro matome, kad tolesnės planetos yra didesnės už artesnes, ir nors jos senesnės, bet dar nesuwis atszalusios, mažiau at- szalusios už jaunesnes, nes kaip žinome, wis di- desnė kunai atszala weliausiai neng mažesnieje. Planetos, kaipo dukters sawo gimdytojas saulės, elgėsi taip jau kaip ir jų gimdytoja saulė ir besi- sukdamos aplink sawo ašį, plojosi sawo polių vietose ir skėtėsi ties ekwatoriumi ir per tai da- lino nuo sawo, pagal paweikslą sawo motinos saulės, žiedus, iš kurių darėsi paskui jų satelitai arba mėnuliai. Jos buvo taip sakant mažos sau- lės sawo mėnuliai, dėl jų užsilikę jos wisai taip, kaip planetos dėl saulės. Didesnės planetos at- dalino nuo sawos po keletą žiedų, iš kurių gi- mē paeiliu keletas mėnulių; mažesnės gi ga- lėjo atidalinti jų mažiau, o tolos, kaip antai mu- sų žemė įstengė pagimdyti wos vieną mėnulį, Mars du mažutėlius, pakol ant galo sustingo, ap- mirė del gimdyto, toliau jau jos negal neplotie- si ties poliais, nė skėstiesi ties ekwatorium; di- desnės gi, kaip antai Jupiter, ilgiaus pasilikio skystos, sutirpusios; gimdyti naujus mėnulus ga- lėjo ilgiaus. Matome isztikro, kad didžiausios pla- netos, kaip antai: Jupiter ir Saturnas turi dau- giausiai mėnulių; widutines turi jų po wieną arba po du; o mažiausios, kaip antai: Merkuris ir Wenus arba Wenera ne turi nė wieno. Ne reika- laujame aiškinti, kad ir szia dien galime dar iš- dalies matyti pasidarymą mėnulių saulės tulų pla- netų. Ar gi ne matome szia dien apie wieną iš jų, Saturną, apskriejančių jų žiedų, kurie, turbūt, yra tai pradžia darymosi uaujų mėnulių. Taigi kodėl gi mėnuliai kitų planetų ne galėtu tuom paečių budu užgimti, kodėl aplink saulę negalėtu pasidaryti toki jau žiedai, o gal dar kada nors jie ir wel pasirodys? Saturnas turintis jau 8 mėnuius dar tuom ne pasiganėdina, bet pagimdė dar aplink sawę žiedus, kurie tur but niekuom daugiau nē- ra, kaip wien medgera arba sekla pagimdymui dar naujų satelitų arba mėnulių. Ar todėl, kad sto- ruma tų žiedų wisur wienokia ir todėl jie pertruk- ti ir susifinkti į apskritį ne įstengia, arba gal to- dėl, kad užgimimas mėnulių traukiasi labai iš pa- lengwo ir reikalauja ilgų laikų; gana, kad musų laikuose tie žiedai absiaubinti Saturną žiba ant dangaus nepertukę ir nesurinkę į apskritį. Ne- galima sakyti, kad yra negalima, idant jie galėtu pertrukti ateitį, gal dar musų akis; gal teipogi buti, kad jie pasilikis tokiais, kokiais juos ma- tome dabar. Jie wienok mums aiskina, jie paremia musų spėjimą apie pasidarymą planetų ir jų sa- litų arba mėnulių, nors ne turime neužginamų darodymų. Apie tą ne kalbėsime dabar daug, nes toliau dar sugrįšime prie to dar syki.

Kur siekia žmogaus izsmintis? Kame- tos ir swietai po saulės itekme esanti.

KOPERNIK IR KEPLER.

Tas, ką mes pereitame skyryje kalbėjome, isz- rodo jums gal lengwai suprantamu, bet tie, kurie tą isztyrė ir mus to iszmokino, ne lengwai tą patē- myjo. Žmonės ilgai turėjo laukti, pakol mokslin- eji patėmyjimai likosi surinkti tokiaime skaitliu- je, kad ant jų pasirėmus galima buvo suprasti tikrą paweikslą swietų ir wiską, kas tarp jų atsitin- ka. Ilgai reikėjo laukti, pakol sulaukė tokių isz- mintingų milžinų, kurie daugelyj patėmyjmų o- rijantuois galėjo, kurie, suliginus wiską ką ži- nuo seniaus, įstengė tas žinias papildyti sawo nuojais patėmyjimais ir ant to pasirėmus, parody- ti kokiū budu stowi swietas ir kokia pasaulė yra rēda; kas ežia yra rēdytojas. Senios tikėjo, taip kaip ir szia dien dar daugelis žmonių tiki, kad žē- mē yra didžiausi ir swarbiausi swietu, užiman- ti widurį swieto, saulė gi, mėnulis, planetos ir wisos žwaigždės buvo, pagal jų nuomonę, mažais sweteliais, paskirtais ant tarnawymo žemei, ap- link kurią turėjo sukitiesi ir apszwiestij, jau ži- binti diena ir naktį. Klaidinguma tos nuomonės iszreiskē Torunius, Wakarinių Prūsų provin- cijoje, kanaunikas, kunigas Mikalojus Koper- nik, apie kurį j u pirmiausiai paminėjome. Jis gi-

me Toruniuje, kur pirmiausiai waikszčiojo į mok- slainę, ežia pasimokinęs, paskui persikėlė, į garsią tasyk Kriokawos Akademiją, o jau isz ežia iszke- lewo į augszčiausius moksliuose stowincius tasyk Ita- lija. Likęs kanauniku ir daktaru (gydytoju), a- part darbu kaipo kunigas ir gydytojas, jisai iki paskutinei walandai sawo amžiaus užsiminė- jo tēmyjimu kelių dangiszkių swietų ir sawo tiri- nėjimus apgarsino knigoje: Apie sukimasį dangiszkių swietų, kuri ant wisada pasilikis wiena isz didžiausių iszminties darbų. Ką tik isz- spaustuws atnesė jam pirmą exempliorą tos kni- gos, jisai ant amžių akis užwėrė. (Pasimire 24 dienu Gegužio, 1543 m.). Knija Koperniko, pa- dalinta į 6 knigas, padarė labai didelį triuksmą tarp mokslinczių, ji permairė seną nuomonę apie pasidarymą pasaulės ir apie rēdą ant jos, nes wei- kale tame paduoda aiskius darodumus, paremtus ant iszrokawimų ir senų žinių surinktų seno- wes astronomų (žwaigždžių tiriinėtojų). Ant to wisko pasirėmus, Kopernik nusprendė, kad žemė ne gal but nė swarbiausia isz wisų dangiszkių swie- tų, kad ji ne yra widurij pasaulės, bet kad ji tokia jau planeta, kaip ir daugel kitų, kokias matome ant dangaus ir tai da wiena isz mažesniu- jų, priversta, taip kaip ir kitos planetos, klaus- tyti saulės ir sukinėtiesi aplink ją ir kad yra, su- lyginant su saule ir kitomis planetomis ir su wi- su swietu, smulki ir toli ne swarbiausia wieta. Tei- sybė, ne iszsky mokslinczių pripažino Koperniko mokslo, prieszingai, iszpradžių Koperniko nuomo- nės buvo persekiojamos ne tik mokslinczių, bet ir bažnyčios. Taigi, kaip iszmintingas turėjo buti žmogus, kurisai, be jokios pagelbos, wiską isztirti galėjo; Kopernik neturėjo tų wisų prietaisų, kurios astronomams palengwina darbą ir tēmyji- mą; ne turėjo jisai nė didelių žiuronių, nė teles- kopy; neturėjo ne tokių matawimui prietaisų, ko- kius turi szia dien, o kas swarbiausia, neturėjo ir pinigų; nežiurint wienok ant tų wisų galinczių stabdyti darbą aplinkybių, įstengė atrasti teisybę užlėpti iki toli nuo žmonių, užginanciją tą, ką akys musų mato ir į ką nuo amžių žmonės tikē- jo. Atradimas tos teisybės swarbus ne wien per- tai, kad patsai per sawę yra didelė laimė mokslo, bet labiausiai per tai, kad jisai pastumė mokslo apie dangaus surėdymą wisai ant naujo kelio, ant ku- rio juo tolyn, juo labiausiai kilo jis ir platinosi, ypacz gi, kad per tą mokslišką atradimą, mokslas iszsiliepusio nuo senowės įtikėjimo, buk senowės mokslo klysti negal; taigi pamatę senowės įsti- kėjimo klaidingumą, pradėjo wisokuose ir kituose moksliuose tiriinėti, nepasitiekdami spangai wien senowės nuomonėms; nuo to laiko žmonės pra- dėjo liuosai mislyti. Mokslo Koperniko gali nuo- latai kilti augsztyn, gerintiesi, pasipildyti, ir isz- tikro pasipildo nuolatai, bet isz pamatų perseikei- ti negal, nes pamatai neperkeiciami tapo Koper- niko surasti; tolesni kitų tiriinėjimai wien teisin- gumą tų pamatų tik patwirtina, bet užginti jų nieks negal, nieks negal iszrasti, wieton parodytu Koperniko pamatų mokslo apie dangiszkių swie- tus, kitų pamatų, nes tie kiti, prieszingi aniems Koperniko pamatams, turėtu but melagingi, klai- dingi.

Mokslo Koperniko tapo stumtas pryzskan, stume ji toliaus kiti: pirmiausiai wietokietis Jonas Keppler, kurisai iszreiskē ir iszrodė rokundo- mis: 1) kad wisos planetos bėgdamos aplink saulę o- mėnuliai aplink sawo planetą bėga kelu, kurisai ne apwalus yra, bet keliu wadinamu elipsa, t. y. tru- putį isztietu ratu ir kad saulė ne widurij to ke- lio yra (taigi planetos syki būwa arčiausiai saulės, tai wel nuo jos toliaus, taip kaip ir mėnulis priesz žemę); elip sos toie wienok mažai isztiestos, taip be- weik, kad galima jas už ratą skaityti. Teisybė ir Kopernikui tasai taip pasirodė, ir priminė apie tą sawo knigoje, bet to darodyti neįstengė ir pas- kui wiską tą isz rankaszčio iszbraukė. Keppler, apart to, dar atrado szitas tiesas: 1. Kiekwiena planeta sukasi aplink saulę juo greiciaus, juo arčiausiai saulės ji atsiranda, atsitolinus toliaus, bē- ga palengwiau; 2. Tolesnės planetos bėga aplink saulę palengwiau, artesnės greiciaus. Tos tie- sos likosi teipteisingos ir suprantamai iszreiskis- tos, kad szia dien, jeigu žinome kelių planetos ir jos tolumą nuo saulės, galime lengwai iszrokuoti su kokių greitumu toje planeta bėga ir atpencz, bet iszrokawimas tokiai jau reikalauja didelės pa- žinties rokundu mokslo, todėl to budo iszrokawy- mo ežia nepaduodame.

NEWTON IR TRAUKIMO PAJIEGA.

Didžiausi isz wisų ikiszoliszių mokslinczių buvo Izaakas Newton, angljonis, kurio izsmintis, galima sakyti, buvo didžiausia už iszmintį wisų galwoczių, koki kada nors gyweno ant žemės. Koper- nik, Keppler ir kiti iszaiszkino mums wien tą, kas yra pasaulėj, ir kas ant jos darosi ir kaip da- rosi, bet kodėl taip darosi, jie iszaiszkinti nemo- kėjo. Newton tik atrado priežastį krutėjimo dan- giszkių swietų, ką buvo atradę pima Kopernik ir Keppler. Newton iszaiszkino, kad wisoki kunai, wisoki daiktai sweria wiens prie kito, kad jie wiens kitą prie sawę traukia; kad taip, paweiks- lan, kaip akmuo arba kitoks daiktas, esantis ant pawirsziaus žemės, bet niekuom neparemtas, turi nupulti ant žemės, nes sweria prie jos, arba kaip tai sakome, kad žemė ji prie sawę pritraukia, taip ir kiekwienas daiktas wiens kitą pritraukia ir stengiasi wiens prie kito prisartiinti. Wisi kunai esanti ant žemės pawirsziaus stengiasi wiens prie kito prisartiinti, wisi sweria ir wiens kitą prie sawę traukia, bet susibėgti negal, nes juos susiar- tinti nedaleidžia dar didesnė žemės traukimo pa- jiega, apart to dar, wietos, ant kurių jie guli, ir o- ras tarp jų, stabdo jų stengimais susartiinti. To- kiu pat būdu wisi dangiszki swietai sweria wiens į kito wiena pusę, wiens kitą prie sawę traukia; jeigu jie negal susibėgti į wieną kruwą ir susi- muszti, tai wien todėl, kad juos tame stabdo jų i- sribėgimo pajiega. Nėra ant swieto tokio daikto, kurio nesistengtu patraukti į sawo pusę kiti dai- ktai. Tą ypatybę wisokių kunų wadiname wi- suotinė sunkenybę ir tai toje ypaty- bē arba pajiega yra priežszcia krutėjimo dangiszkių swietų, puolimo žwaigždžių, tekėjimo wandenių u- pėse ir daugelio kitokių apsireszkimų.

(Toliaus bus.)

Reikalai musų spaudos.

Maskoliszkas laikrasztis "Pe- terburgskija Wiedomosti" patal- pino straipsnį, kuriame nurodē, kad Maskolija priwalo sugražinti lietuwiams tiesą spaudinti lie- tuwiskas knigas lotyniszkomis raidėmis.

Ant to atšliepė laikrasztis Wilniaus paszlemėko, Orzewskio, "Wilenskiy Wiestnik", No 92 szių metų, kurisai, pasiremdamas ant straipsnio patilpusio laikrasztyje "Žurnal Ministerstwa Narodna- ho proswieszczenija" nuo 1888 m. stengiasi parodyti, kad tą tiesą nėra ką gražinti, nes lietuwiui ginasi nuo maskoliszkų literų wien todėl, kad kunigai draudžia war- toti knigas spaudintas masko- lizskomis raidėmis. Agitacija priesz maskoliszkas raides, pagal "Wilenską Wiestniką", wedē: Žē- maiczių wyskupas Wolonczauskas, kunigai: Broncza, Straunas, To- maszauskas, Eigutawyczys, But- widas, Raczkauskas, Dembskis ir kiti. Labiausiai gi nusikalte priesz Maskoliją (turbūt reikia skaityti: priesz tokius budelius—pasz- lemėkus kaip garsus perkriksztai: Orzewski ir Klingenberg) Tilžes kunigas Zabermann ir Kasprowicz (ne Kasperowicz, kaip paduoda "Wilenskiy Wiestnik") Leipcege.

Kad "Wilenskiy Wiestnik" ne gal turėti kitokių nuomonių kaip Orzewski, tai žinoma, nes jis tam laikraszčiui paszelpa duoda. Mat Wilniaus jeneral—gubernatorius nusigando iszsitari- mo Peterburgo laikraszčio apie reikalą lietuwiszkos spaudos, to- dėl ir pasistengė įsakyti sawo szelpemam laikraszčiui, idant tasai jo beprosyte gintu. Tame wienok matyti, kad Wilniaus je- neral—gubernatorius jau dabar mažai ir terp maskolių atranda pritaranczių jo kwailumui, nes dabar jau bene tik ir "Warszaw- skij Dniownik" lietuwių reikala- wimui ne priesztarauja; gal ji paremti wien toki niekam neti- kē laikraszčiai kaip "Swiet", bet ne kiti. Orzewskiuui naudin- giaus yra, jeigu Lietuwa wisokio- mis kwailomis tiesomis supanczio- ta, nes tą syk lengwiau jam lup- tinki krasztį, nesibijant už sawo piktadarystą nė jokio atsakymo.

Sawo motiwuose "Wilenskiy Wiestnik" siekia net senowės lietuwiszkų aktų raszytu masko- lizskomis literomis, baltrusiszkoj kalboj; sako kad tuose aktuose lietuwiszkos prawardės raszytos maskoliszkomis raidėmis. Wiskas ežia gal but teisybė: raszant ak- tą baltrusiszkoje kalboje, kuri wartojo maskoliszkas raides, kitoms ir prawardžiu raszyti ne galėjo—wis tiek ar prawardės buvo lietuwiszkos ar žydiszkos, ar dar kitokios. Bet tegul "Wi- lenskiy Wiestnik" parodo, kada ir kur lietuwiui wartojo maskoliszkas raides dėl sawo kalbos? Pirmutinė lietuwiszką knija atspaudinta 1545 m. (25 m. ankszcziaus, neng pir- mutinė maskoliszka knija) Wil- niuje, bet ne maskoliszkomis rai- dėmis tik lotyniszkomis ir nuo to laiko musų kalba wien tas rai- des ir wartoja. Wartojant tris ir pusę szimtmezio lotynisz- kas raides, jos stojosi musų sa- wasczia, taip kaip musų asabisz- ki turtai. Asabiszkių turtų wien stowių žmonių nējoki paszlemė- kai waldonai, nė jų tarnai atim- ti ne turi tiesos. Tas niekur ant swieto neatsitinka apart barba- riszkos Maskolijos ir tai wien su lietuwiu taip elgiasi Maskolijos waldonai. Kodėl žydoms, arme- niecziams, finnam, gruzinams, neiszdrysta užginti spaudinti knigas sawo raidėmis Mas- kolijos barbariszki despo- tai? Už ką tas tur siekti wien lie- tuwius? Lietuwiui neszoja lygias sunkenybes, lygių su kitais ir tie- sų reikalauja ir nepasiliaus rei- kalawę.

Maskoliai, kol nepradėjo warto- ti szwento Ciriliaus atgabendų raidžių, juk pirma wartojo ru-

nizskus rasztus, tai kodėl da- bar negrįžta prie sawo senųjų runų? juk dabartinės ma- skoliszkos raides, kurias wisokiais neteisingais, biauoriais budais stengiasi lietuwiams primesti maskoliszki budeliai—paszlemė- kai—tai ne jų sawastis, jos ir nuo kitų paimtos, wisai taip jau, kaip lietuwiui paēmē loty- niszkas raides!

"Wilenskiy Wiestnik" kwie- ežia kunigus prisidėti prie pla- tinimo lietuwiszkų knigų su maskoliszkomis raidėmis. Kunj- gams nėra reikalo prie to prisi- dėti, jeigu jie nenor, kad kata- likystė nieko nežudytu. Negal jie platinti to, ko dabar jau žmo- ues wisur ne kenzia. Carbernai- pradėjo tą kwailą darbą, tegul sawo pajiegomis ji ir atlieka. Mums uždraudimas ne baisus; stabdo jis, teisybė, žmonių apszwie- timą, bet užtatai apsaugoja juos nuo maskoliszko deguto. Juo už- draudimas spaudinti lietuwiszkus rasztus lotyniszkomis raidėmis ilgiaus užsiwils, juo labiaus isz- siplatys po Lietuwa nekontimas maskolių ir neteisingo jų rando. Gal tas da trauktiesi toliaus, jeigu traukėsi be jokios dėl mas- kolijų naudos per 30 su wirsum metų.

Wietines žinios.

— Prie kasimo kanalo, 4 sek- cijoje, wētra užwertė buomą ant dirbančių ežia 10 darbinjų. Wi- si likosi lengwiau ar sunkiau suzeisti.

— Pereitą utarniką Chicagoy atsilankē grafas Nuoje, Japoni- jos sosto įpėdinis; isz ežia iszwa- žewo į Niagiara Falls. Jisai ke- liauja po swietą, norėdamas apsi- szwiesti ir pažinti swetimus krasztus.

— Bedirbant naują tunelį, jungentį du seniaus pastatytų, traukimui wandeni, ant ašero, atsitiko naujame, dabar rengema- me tunelyj, gazų eksplozija. Tur- būt gazai užsidegē nuo žiburio, kurį darbinjikai turėjo. Szeszi dar- binjikai labai sunkiai ir pawojin- gai apdegē. Reikėjo juos tuojuos į alexijonių ligonbutį nugabenti.

— Pėtnyczioj, pereitos nedē- lios, ant nugalabinimo buvo paskyrti 3 už žmogžudystę ant tos bausmės nusudyti: Marzen, Windrath ir Field. Wienok nu- galabintas likosi wien Field. Ap- ginėjams pasisekē tą laiką dėl kitų toliaus uwiulkti. Windrath bus pawestas gydytojams ant nusprendimo apie jo protą. Kas- link Marzeno, tai jo prowa taps isznaujo parkratinėta. Apginėjus pasitiki, kad jam pasiseks per- tikrinti sudą, kad Marzen yra ne- kaltas, kad ne jis užmuszē gywu- lių prekeją.

— Ap įgywenęs pn. 2724 ant Cottage Grove ave. Roberts Ed- wards, buwęs pirma konduktori- um Pullman Palace Car Co., o dabar dirbantis prie teplojimo namų, szowē į sawo paczią ir ne- pawojingai ją suzeidēj weidą; an- tru gi szuwiu pats persiszowē. Buwo jis 35 metų amžiaus, pati- gi jo turėjo 25 metus. Edwards parėjo apie 7 walandą wakare ir rado paczią be miegant; szowē į ją ir kada ji paszoko isz lowos ir pribėgo prie lango, jis prikiszo rewolwerį sau prie kaktos, pa- traukē ir atliko ant wietos. Žai- da Edwardsienės ne pawojinga: kulka pataikē į weidą, perlindo per nosį ir iszlėkē per deszinę a- kį.

— Nedēlios naktij, laiwas "Marry D. Ayer," laike didelės wietos ant ašero, netoli Grojo Point, susimuszē su garlawiu "Quo- ko", kurio likosi drucziai apdau- žytas. Kapitonas "Ayer" ne pri- ėmē pagelbos, kurią buvo pasile- kapitonas "Quoko", tik praszē, kad isz Chicago atsiųsti jam

traukianti garlawi. Toksai gar- lawiws, "Munfort", likosi iszsiystas ir radēs "Ayerą", padawę jam wirwę, bet, isz priežasties wētos, wirwē nutruko ir potam negali- ma buvo prisartiinti prie Ayero, kurį wilnys nustumē. Garlawiws "City of Dalah" patiko aną ap- sikulusį laiwa ir padawē jam wir- wę, bet turbūt jis buvo per daug sudaužytas, nes tuojuos isziro ir umai paskendo; spėjo iszgelbėti nuo jo wos du žmonės; 5 gi pri- gērē, o tame ir kapitonas ano lai- wo.

KOPIJA PROTOKŪLO Susirinkimo klubo Algir- do 7-os wardos.

No. 9. 2 d. Gegužio 1896 m. Chicago Ill.— Lietuwiui Repu- blikonai, 7 os wardos klubo Al- girdo, laikē mėnesinį susirinkimą, po nr. 584 S. Jefferson str., ant kurio nutarē: I. Oficialiszka melsti Susiwiennyjmo Lietuwių Republikonų Walties Illinois, i- dant duotu klubiui sekancias ži- nias: 1. Kas yra sanariais execu- tive komiteto Susiwiennyjmo ir kur jie gywena; 2. Kas buvo pasiuntiniu nuo musų Susiwienny- jimo ant walstijinės konferencijos republikonų Springfield'e Ill., ku- ris musų tautą reprezentawo, o jeigu ne buvo, tai delko? 3. Del- ko nutarimai Susiwiennyjmo nėra pagarsinami laikrasztijje "Lietu- wa", (kuris yra iki sziol organu Lietuwių Republikonių), su paro- dimu kiek pasiuntinių susirinko ir isz kokių wardų; 4. Kuomi mu- sų klubas užsipelnē papeikimą, kad nekurię urėdinjikai susiwe- nyjimo grasina atmetimu mus nuo Susiwiennyjmo; ir 5. Prisiųs- ti klubiui kopiją konstitucijos Sa- siwiennyjmo arba paczią konsti- tuciją dėl nuėmimo kopijos. Szitą nutarimą pawesti prezidentui su rasztinju iszplydyti per delega- tus klubo. II. Susirinkimus klu- bo wisados laikyti pagal sawo konstituciją, t. y. kas pirmą su- batwakarį kiekwieno mėnesio ir rinkti priepuolantį mėnesinį mokesį. Sanarys nelankantis susi- rinkimū be priežasties ir ne už- mokesnis sawo mėnesinio mokes- cio, ne skaitysis sanariu klu- bo ir ne galēs gauti nuo klubo jokios pagelbos, nė užtarimo jo- keme priepuolyje, nors jis ir bu- tu užiraszēs klubo knigose.—III. Ant galo p. Kaz. Pocius pakėlē klausymą kaslink 85 centų, pri- puolanczių jam nuo klubo. Klub- bas neprimē tuom laiku to įne- szimo todėl, kad nebuwo prista- tyti aiskius dawadai, jog tie pinj- gai tikrai jau priguli nuo szito klubo, nes isz priežasties užtēsi- mo laiko ir per organizawojimą klubo, sanariai nė atrado tiesos dėl pripažinimo tos skolės.— Per tą susirinkimą prie klubo pri- siraszē desimtis naujų sanarių.

P. GULBIS, sekr.

Mitingai

Nedēlioj, 24 Gegužio, tuojuas po sumai, bažnytinėje salėje, bus mitingas Chicaginės kuopos "Su- siwiennyjmo L. K. A.", reikale iszmokėjimo posmertinės už mi- rusį sanarį, Kazimierą Saluczką.

A. ZEMAITIS, prez.

Nedēlioj, 24 Gegužio, tuojuas po miszparų, salėje L. Azuko, bus mitingas piknyko komiteto, ant kurio priwalo pributi wisi tie, kurie isz draugyszių yra paskir- tais ant piknyko tarnystos. Ant szio mitingo bus kiekwienam pa- sakyta, koki kas darbą laike pik- nyko turēs užimti. KOMITETAS.

— Reikalinga yra mergina prie namų darbo į ma- žą familiją. Tegul atsisaukia į redakciją "Lietuwas".

Perskaitykit naujus napgarsi- nimus ir katalogą knigų ant 4 to puslapio.

